

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztély P. Kereskedésénél.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bétgyedj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztély P. papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Voglner (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officel, Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitási sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872. szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Tiszteljük egymás jogait s az állam törvényeit!

(Ss.) A katolikusok teljes autonómiáját sürgetők nem ismerik el az állam fenségét, ezért nem lehet nekik olyan autonómiát engedélyezni, milyennel a haza más felekezetei bírnak, nehogy veszélyessé váljanak az államra nézve.

Ki ne ismerné fel a sophismák e halmazáról azokat a protestáns ultramontanokat, kik most akarnák a jogelkobzást, a vallási üldözés korszakát megújítani, a leghatalmasabb egyházat, a katolikusokat választván ki céltáblául; bár tudhatnák, vagy legalább megtanulhatnák azt, hogy e törekvést ép a felvilágosodás és szabadelvűség, melyeket ők, önfelédtt óráikban egyedáruba maguknak követelnek — rég elítélte, s ez idő szerint a leghatalmasabb is hiába erősködne az megkísérleni.

Ezek a megcsontosult, a felvilágosodott protestáns Bluntschli által is az állam és vallás ellenségeinek declarált protestáns ultramontanok, kik minduntalan nyelvük hegyén hordozzák a szabadelvűséget, hanem szívökben a türelmetlenség, a mások jogaira, javaira vágyó erőszak ütötte fel állandó tanyáját, — azt gondolják, hogy a mi nekik eddigelé szűk körben, kisebb és keblei ügyekben sikerült, azt ezután nagy dolgokban is elpróbálhatják!

De keserű lesz reájok nézve a csalódás! Saját szabadelvű hitfelek is elfognak tőlük fordulni. Érezni fogják gyengeségüket, tehetetlenségüket. Ebben az lesz a haszon, a közjóra nézve, hogy alszabadelvűségök meztelensége kitűnven, lealézottan fognak pironkodni a világ színe előtt.

Az állam főfelügyeleti jogát megtagadni még senkinek sem jutott eszébe a katolikus autonómia mellett felszólt férfiak közül; így tehát az állam fenségét Magyarországon senkisésem tagadja.

Az állam jogait, törvényeit e haza minden polgárának tisztelni kell, de igen a más vallásfelekezetek jogait is; ha tehát a katolikus egyháznak autonómiája megállapítása közben nem jut eszébe a protestánsok önkormányzata teljességének megcsorbítását követelni, erre az államot segélyül hívni: megkívánhatja, megkövetelheti e haza többi vallásfelekezeteitől azt a méltányosságot, hogy vele szemben ily jogtalan erőszak alkalmazására ne izgassanak; ismerjék el, hogy 1848 után a katolikusok csak primus inter pares lehet e hazában a vele egyenjogu, soha felette nem állott felekezetek közt, de alárendelt szerepre kárhozott egyházi pária soha.

A vallásszabadságot, egyenjogúságot megállapító törvények betűje, szelleme bizonyítja, hogy a katolikusoknak nincs szükségük engedélyre a végezt, hogy teljes autonómiát élvezhessenek; valamint e haza minden egyes polgára megkívánhatja az államnak tett szolgálatok fejébe élete, vagyona biztonságát, úgy a kath. egyház is, megkövetelheti azt, mit neki a törvény megadott, mi a korszelleme sokszázados vívmánya, — ezt töle senki el nem vitathatja, annál kevésbé veheti el, bármely tervek előmozdítása céljából.

Az állam fensősége előtt az önkormányzati ügyekben is meghajlunk; tehetjük ezt annál inkább, mert az állam s a végrehajtó hatalom feje apostoli királyunk, egyházunk főkegyura is; hanem azért tudjuk azt, hogy az állami főfelügyelet jogán a végrehajtó hatalom nem léphet be az egyház önkormányzati körébe azért, hogy annak szabályokat adjon, javadalmait jobbra-balra osztogassa; arra sincs joga az államnak, hogy azokat zsebre rakja; még kevésbé arra, hogy azokból más szegényebb felekezeteknek a máséra áthozó töredékeit dobjálja. Itt számukra nincs kincs!

Nem hisszük, hogy lehessen Magyarországnak valaha olyan erőszakos és rövidlátó kormánya, mely ilyesmi gondoljon, mely effélében segédkezésre hívja fel az állam törvényhozását; nem hisszük ezt, nemcsak azért, mert minden felelős magyar kormány az apostoli király nevében kormányoz („Ő Felsége a végrehajtó hatalmat, a törvények értelmében független magyar ministeriuma által gyakorolja.“ 1848. III. tezk. 3. §. — már ebből is megtanulhatják a prot. ultramontan epigonok, hogy a kormány nem egyszerű végrehajtója az országgyűlés akaratának, miután nem Convent uralkodik, hanem alkotmányos monarchiában az államhatalom egyik fele: a végrehajtó a királynál van, a törvényhozó hatalom egy részével egyetemben — ezért nem kell Bluntschli-hoz vagy Pölithez, Rotteckhez stb.-hez fáradni), hanem főleg azért, mert nálunk még kevesen vallják Proudhon maximáját: a tulajdon orzsa! legfőként pedig azért kételkedünk a másra kacsintó augurok éles látásában, mert Magyarországon nincs olyan államférfiú névre számot tartható egyéniség, ki ne tudná, hogy ez a kérdés nem tartozik azok közé, melyeket „csirájában fojthatna el“ bármely földi hatalom; az, hogy néhány „higeszű“ ellenkezőt hirdet, a dolgon mit sem változtat, legfőként notis est derisui.

Legujabb táviratok.

München, okt. 28. Bajorország és Ausztria közt államszerződés kötött, mely Eisensteinnél csatlakozó vasút kiépítésére vonatkozik.

Zürich, okt. 28. Netsajeff tegnap kiadatott. 28 csendőrs kisére őtet a vasúthoz, hol néhány demonstráló lengyel elfogatott.

Nápoly, okt. 28. A hajóhadi szemle a király jelenlétében csendes vizállás mellett fényesen utott ki. A manőver, mely Delbovo vára megtámadásában és megvédésében állt, fényesen hajtott végre.

Bern, okt. 28. A nemzeti tanácsba tegnap történt új választások eddig tudva levő eredménye az alkotmány revisiójának újrafelvételére nézve kedvező.

Washington, okt. 27. Hivatalos közlések szerint az államadósság a következő 3 évben évenként 100 millió dollárral kevesedett.

Palacky végrendelete.

A cseh királyság történetírójának, végrendeletéről, melyet az összegyűjtött műveinek utolsó kötetéhez „Egy bucsuszó a nemzethez“ cím alatt csatolt, érdekesnek tartjuk most, midőn ezen iromány előttünk fekszik, annak lényegét közölni.

Palacky mindenekelőtt azon meggyőződés-

nek ad kifejezést, hogy nemzetének jogos igényei végre is diadalmaskodni fognak, és sajnálattal említi fel, hogy a győzelmes szomszéd jelszava: „a hatalom jogot előz“ napjainkban mind tágabb és tágabb körben kezd terjedni, s nemcsak Európát fogja a barbarismus korába visszavetni, hanem azt vérpatakokkal fenyegeti elönteni.

Engem azonban, — ugymond, — az új Dsingiskánok és Tamerlanok sohasem fognak politikai művek tartósságáról meggyőzni. Oda fog az jutni, hova elődeik jutottak, s még a későbbi nemzedékek és nemzetek átka sem fogja azt a feledéstől megóvni. Az emberben nyilvánuló isteni szikra soha sem fog eloltathatni. A sötétségnek küzdelme azonban a világosság ellen szükségszerű; ez a jog harca a zsarnokság, a becsületesség küzdelme az állati harag ellen. Nemzetem elnyomott helyzetével szemben folyton azt hangoztatom: ám boruljon be felettünk inkább és inkább az ég, hogy az istentelenek (ha ottárok előtt térdelnek és keresztet hánynak is magukra) a mi sanyaruságunkra gondoljanak. Ne csüggedjen el seuki közlünk, s folyton tartsa szem előtt, hogy végre is el kell következni az igazság országának.

Őszintén be kell vallanom, hogy mindjárt a politikai pályára lépésem alkalmával 1848-ban nagy és végzetleges csalódásba jutottam. Az elnyert szabadságtól feltűzött lelkesedésemben sokkal több bizalmat helyeztem a jövőbe, mintsen kellett volna; nem gondoltam meg, hogy az emberek nagy bonyodalmak közepette is inkább szenvedélyek és ösztönök, mint az igazság és ész szavára hallgatnak, és hogy az akkori nemzetközi viszály békés kiegyenlítésére, a jognak és igazságnak pusztá ismeretére és bizonyára korántsem elégséges. Az emberi sors nem egyenesen vezet a józ felé, hanem gyakran mellék, és pedig véres utakat keres; de végre is célra ér, ha nem ma, bizonyára holnap. Csak kitartás és türelemre van szükség. Be fogja utóvégre is látni mindenki, hogy erőszak nem vezet jóra. Öt millió vagyunk, körülvéve mindenünnen ellenségtől.

Ha ötven millióból állana népünk, s főleg, ha egyetértés honolna közöttük, akkor természetesen másképp lehetne szóllanom. Főhibám az volt, — himezés nélkül kimondom, — hogy a német nemzet igazságszeretetére és eszélyére számítottam. Egykori, sokat idézett és felhasznált jelszóm: Ha Ausztria nem volna, sietünk kellene azt megteremtünk, azon fellevésben és kötségtelen bizalommal mondatott, hogy a felszabadított népek társaságában az igazság fog uralkodni, mert tudtam, hogy „remota justitia quid sunt regna, nisi magna latrocinia“ mint már Szt. Agoston mondá. Juthatótt-e eszembe azon uralkodó alatt kinek jelszava: „justitia regnorum fundamentum“ volt, hogy régi, hírneves birodalmunk valaha meg fog változni Szt. Agoston mondasának értelmében? Hogy álmodhattam volna meg a megfűllt szabadságának ama diadalmát, mely napjainkban azt, hogy bennünket szlávokat a németek fognak uralni, hogy a dinasztikus abszolutismus rendszereiből át fognak menni egy sokkal rosszabb és kegyetlenebb abszolutismusra: egy velünk ellenséges labon álló fajnak dictaturájára alá?

Ki láthatta előre, hogy a mivel németek, kik szabadságról és alkotmányról beszéltek, az egyik faj uralmát czélozzák létrehozni a másik felett? Hogy tisztelni és ápolni fogják az egyén jogait, de lábbal tapodják a nemzetekét? Hogy az állam épületét hazugságra és esztelenségre fogják felépíteni? Hogy egyenjogúságot fognak hirdetni mindenki számára, de nekünk szlávoknak az engedelmeztet fogják kötelemül szabni? Balga volt s az jelenleg is azon zűrzavar, hogy nemzetiségünk nekünk nem ép oly drága kincs, mint a minő becses bir reájuk nézve az övék, s hogy annak kirokesztését a nyilvános élet köréből nem fogjuk zokon venni, sőt talán érezni sem.

Azon szemérmellen és aljas reménység pedig, hogy azon „hulladék“, mely a németek asztaláról

kegyesen nekünk dobátik oda, szükségleteinket fedezni fogja, csak esztelen büszkeségre és felfuvalkodottságra, de nem erőlyre, igazságszeretetre mutat. De a felfuvalkodottság a bukást előzi meg, mondják maguk a németek, s e mondas igazságról meg fognak győződni egykor önmaguk, ha talán azt én nem érném is meg. Jelenleg — fájdalom — leteszek azon reményről, hogy Ausztria tartóson fenn fog állani, nem azért, mintha ez nem volna kíváncsú vagy épen lehetetlen volna, hanem azért, mert a németek és magyarok uralma alá került, melyeknek lehetővé vált egyoldalúvá vált fajdespotiát teremteni, mely egy többnyelvű alkotmányos államban politikai esztelenség, contradictio in adjecto, mely tarthatatlan.

Az ő hibájuk folytán, — mert hiszen a birodalom szétszakítására törekkeznek, mint 48-ban, — került az állam azon lejtőnek oly mély fokára, mely az onyészathoz vezet.

Nemzetemet nem igen félttem. Mert habár Ausztria bukása után tűz- és vaspróbán kell keresztülmennie, mégis sokkal jobb és egészségesebb magva van, semhogy ne támadna ismét új életre bármily körülmények közt.

Azon kérdés, mi fog történni az osztrák-szlávokkal, különösen pedig a csehekkel. Ausztria elpusztulása után, nem kevésbé fontos. E tekintetben őszintén meggyőződéssel csak annyit mondhatok, hogy a csehek, mint nemzet, ha az orosz vagy német birodalomhoz alárendeltségi helyzetbe jutnának, e sorsukkal soha sem elégedhetnének meg.

Sohasem fognak elfeledni, hogy közjoguk szerint csak önmaguknak, az az saját kormányuknak és saját uralkodójuknak lehetnek alávetve. A poroszokat germanisationalis furiajok miatt legnagyobb ellenségüknek és nemzetiségük gyilkosának fognak csak tekinthetni. Az oroszoknál természetesen épen ennek ellenkezője állana be. Természetes névrokonai, barátai és pártfogók lévén azokkal csakhamar a legbarátságosabb, legbensőbb, nem alattvalók, hanem szövetségesek lennének; s szükség esetében leghűbb előőrségét képeznék.

Noha a németek meg vannak szokva, hogy nevetet piszkolják és ocsárolják, én nem akarok hasonlótól fizetni, hanem inkább őszintén sajnálom, hogy fokozódó szenvedélyességgel távoznak az erkölcsiség újáról, s hajdani korifeusaik példáját és tanait szem elől tévesztve, egy elaljasodott zsidó journalistika, zsidó pimaszok által hagyják magukat vezettetni, oly emberek által, kikben ép úgy hiányzik a szemérem, mint a lelkiismeret, kik nem az igazság és jog, hanem pillanatnyi előny után esengenek s kik versenyeznek egymással, hogy a szenvedélyeket, a nemzeti büszkeséget, az uralom és piszkolódási vágyat kielégítsék. A zsidó uralkodik jelenleg Németországban kizárólag; s a közvélemény jelenleg nemcsak Bécsben indul azon divat után, melyet a zsidók kezdeményeznek.

Shylok, az ő mintaképük szerint, az emberek előtt csak a legalitásnak van becsé; a mi az erkölcsi világban ennek fölötté áll, nemeskeblűség, fenkölttség, lovagiaság. A mennyi itóztatot és gyálatosságot csak fel tud mutatni a történet, az mind egyesítve van bennük, mert e történet nem nyújt nekik jogcímeket vágyaik és igényeik számára. A nemes vadállati ösztönöket eddig leginkább a rókától lesték el, különösen a kereskedelemben és börtén, de szívesen fogadják körükbe a farkasokat is, kik átszöknek hozzájuk az „istenfelelem és a nemes erkölcs“ országából.

A magyarokra, Ausztria másik vezető fájára e helyütt nem sok szót fogok vesztegetni. Ezen ázsiai nép a sors rendkívüli kedvezése folytán előre azt, a mi fajrokonainak és elődeinek, a hunoknak és avaroknak nem sikerült, — hogy nem sokára Európában letelepedésének ezredéves emlékét fogja megünnepelhetni. Most pedig még uralomra is vergődött az ősi Ausztriában és minden alkalommal kimutatja avarisztikus vágyait. De ha a magyarok továbbra is így fognak bánni szomszédjaikkal, mint

jelenleg, és mint a csuka a pontyos tóban, akkor be fog teljesedni rajtok a régi Vestor történetének őseikről az avarokról mondott szava, és én kezeskedem róla, hogy fennállásuk második évezredének elején már nem lesz utódjuk, ki emléküket megünnepelhetné vagy megünnepelni akarná.

Livingstone levele

A jeles angol utazó f. évi jul. 1-jéről levelet intézett az angol külügyérhez Unyanyemből, melyet ez f. hó 19-én kapott. A levél tartalma a következő.

Livingstone mindenekelőtt elpanaszolja, hogy a korábban szolgálatában állott banian indiánok és ezeknek rabszolgái csaknem 2 évet elvesztettek vele, körülbelül 1800 angol mérföldet haszontalanul utaztattak be általa s többször kirabolván őt, tömegtelen pénzbe kerültek. Ez emberek ugyanis midőn hite szerint közel járt a Nil folyam forrásaihoz, visszafordulni kényszerítették őt. — Ez okból kérte fel Stanleyt, hogy Zanzibarból 50 jóra való szabad embert küldjön számára. Ezután előadja, mit szándékozik tenni legközelebb. — A közelebbi lefolyt tizenkét hó alatt — írja — háború volt itten, mely hasonlítot kicsinyben a mi kafferjaink háborúhoz. A kereskedés pang s törvénytelenesség dúl mindenfelé. Hogy minden bajt elkerüljek, dének fogok tartani Fipába s onnan megkerülöm a Tanganyika déli oldalát, majd a Chambeze folyón áthalolva Bangweolot mentében folytatnom utamat. Itt a déli szélesség 12. foka alatt egyenesen nyugoti irányban szándékszm haladni, honnan régi leírások szerint a vízválasztó fensík forrásai fakadtak, innen északra fordulok a katangai rézbányák felé. Innen visszatérve Katangába, két heti utazásban Lincoln tó csúcsához szándékom jutni. Ide érve hálát adok a gondviselésnek s a Kamolondo tó mentében visszaindulok Ujijibe és onnan végtére haza Angliába. Ez ut által helyreütni remélem mindazt, a mit a banianok velem elvesztettek. Utam mindenütt barátságos törzsek közt vezet; meglátogatom a basángó törzset is, mely mintegy öt nemzedékkel ezelőtt egy hatod magával erre keresztül utazott Charuna nevű leher embert választott főnökéül. Ennek családja azóta folyvást megtartotta e törzs felett az uralmat; jelenleg igen számos tagból áll s tagjai feltűnően világos bőrűk és azon körülmény-nél fogva is könnyen felismerhetők, mert egyedül csak a királyi család tagjainak szabad koral nyakéket viselniük. Egy könyv, melyet az első Charuna magával hozott, s mely mint ereklye őriztetett a család által, csak legközelebb veszett el. Remélem, hogy ha előre nem látható események nem akadályoznak, nyolcz havi utazás után visszatérhetek Ujijiba. Ha előre tudtam volna, miszerint Stanley hozzám indult, egy kis mellék expedícióra indultam volna, embereivel Viktoria tó környékére. E tavat itt Okara név alatt ismerik, és sok részletet beszéltek el nekem fekvéséről, valamint a közelében fekvő más három négy tóról is, melyek közül csak egynek vize folyik északra. Csillagászat is egyből jegyeztem, valamint egy térképet is elküldöttem Macleart Tamás jóményményfoki angol csillagásznak egy benszülött által, nehogy ezek is veszendőbe menjenek, mint korábbi jegyzeteim. Naplómát már korábban Stanleynek adtam át, hogy vigye el leányomnak. — Miheiyt megérkezik a Stanley által

TÁRCA.

Békés Gáspár.

Gyulai 19. napi ostrom után egyezkedés alapján adta fel a várat. Az e közben okt. 15-én megnyílt megyesi országgyűlésre nagy számmal jelenek meg a karok és rendek s Békésnek fel-ségsértés büntényében elmarasztalása, száműzése és javai elkobzása ellen, mit a fejedelem terjesztett elé, pártja a legélesebb szóharcot vívott; az el-lene elkövetett jog- és igazságtalan eljárás által a közszabadságot, törvényeket s a hazai jogot látták elliporva; ha valamit vétett a vajda, a haza, vagy a törvények ellen, volt — úgy mondanak — ha-talma a vajdanak őt a törvény szigorával megbün-tetni Sőt nemcsak pártlelei, de sokan azok közül is, kik előbb pártelleni voltak neki, rokonérze-lemtől vezelve, jobbnak vélték az egyenlenséget megszüntetni és üldözés által nem öregbíteni, nem látván Békés cselekvényeiben valamely főben járó büntényt; azért az ő visszahívását, előbbi méltó-ságába visszahelyezését javasolták. Azonban a fe-jedelem, a töröktől jöhető veszély ürügyének föl-említésével saját pártját tömöríté¹⁵⁴⁾ s végzést hozatott, hogy miután „Békés Gáspár contra sta-tum et quietem publicam erigálta magát, és a ngod (a fejedelem) személye és méltósága ellen machi-nalkodott, teljes hatalmat adunk büntetni és eféle pártokat kiirtani.“ Megújította az 1571 nov. 19-i törvényt, hogy „senki ne pártolkodjék, idegen or-szágba, fel ne merje szakítani, hanem vigye a vajda kezébe“ (1—4 pont); ezáltal mintegy megtiltá a Békéssel érintkezést.¹⁵⁵⁾

November elején érkezett meg Musztaffa

küldendő ötven ember, legott utra kelek. — Li-vingstone Dávid, ő felsége konsulja Afrika belse-jében.

Az erdélyi muzeum részére 1872. augusztus havában beküldött adományok jegyzéke.

Könyvek: A porosz kir. tudom. akadémia-tól. Corpus Inscriptionum Latinarum. Vol. 1. Pars prior. Berolini. 1872. fol. — A bajor kir. tud. akademiától. Sitzungsberichte 1871. 5. 6. 1872. 1. Heft. — Kodolányi Antaltól. Georgikai felolva-sások 2-dik évf. Kolozsvár 1872. A k.-monos-tori gazdasági tanintézet évkönyve. Kolozsvár 1872. — Ferencz József és Kovácsi Antal. Keresztény Magvető VII. köt. 3. füz. Kolozvár 1872. 8. r. — A szebeni kir. főgymnasiunól Program, 1871 $\frac{1}{2}$. Hermannst. 1872. — Sándor Józseftől 61 köt. és füz. — Nmélt. gróf Mikó Imrétől er-délyi országgyűlési végzések a XVI. és XVII. szá-zadból 1 köt.

Kézirat: — Tamási Jánostól, Stephani Bethleni Diarium Campestre pro campania anni 1738. Eredeti kézirát: — A pannonnalmi sz. Benedekrendi főgymnasiumtól. Értesítvény 187 $\frac{1}{2}$. Győr 1872. — A gy.-fejérvári r. kath. gymntól. Értesítvény 187 $\frac{1}{2}$. Gy.-Fejérvár. 1872.

Régiségek és érmek: Torma Károlytól 14 ép egy tört torques, 1 bronz fejsze, több da-rab kova eszköz Kuderől, 3 arany karika, 5 bronz sarló, 3 fejsze, 1 véső Oláh Fodorházáról, 1 fel-iratos téglatorédek Alsó Kodályról, 11 ezüst 3 réz-péNZ. Klór Jánostól 1 lőportartó. — Özv. Véghétől 1 vas pecsétnyomó M.-Fráteról. — Szabó Lajos-tól róm. ez. pénz Kolozsvárról.

Külföldi hírek.

A „Zastava“ belgrádi levelezője igen har-ozias politikát tulajdonít a portának Montenegróval szemben, s azon nézetnek ad kifejezést, hogy a háború Törökország és Montenegro közt semmi esetre sem maradhatna localisálva: Szerbiának 100,000 főnyi serege van, melyet Senitz és Ni-seh közt 14 nap alatt összpontosíthat, míg Török-országnak ereje összpontosítására legalább 6 hétre van szüksége. Ausztia-Magyarország beavatkozá-sától levelező nem látszik tartani, mert nem ad hi-telt azoknak, kik ez államot hódítási vágyakról gya nusítják, de mégis szükségesnek találja meg-jegyezni, hogy ez esetben a harc a Duna és Tisza partjain és Erdélyben dőlné el. Ezt csak azért em-lítjük fel, mert összevetve a szerb kormány fennebbi határozatával, némi világot vet a Balkán félsziget éjszaki részében uralkodó állapotokra.

Páris, oct. 26. A „Moniteur universel“ mond-ja, hogy jelenleg azzal a kérdéssel foglalkoznak, hogy a nemzetgyűlés felében megújítassék. A nevezett lap hiszi, hogy a nemzetgyűlés s tervhez hozzájárul. A „Bulletin conservateur“ hiszi, hogy Grevy a nemzetgyűlésnek részben való megújítása érdekében indítványt tesz, és folytatja, hogy jelen-leg nem volna tanácsos a nemzetgyűlést fölösztatni és új választásokat elrendelni, melyet a radicalisok nagy erőlyvel sürgetnek, mert tudják, hogy kivá-

csausz a nagyvezér előbb említett parancsával, s nov. 14-én jött vissza Balogh Ferencz is a porta még korább, okt. 10-én kelt leveleivel; megköny-nyebüllt szívvvel irhatá ekkor Báthori a Szultánnak „A Békés Gáspár dolga felől ezelőtt is megirtam te hatalmasságodnak, önnön emberem által most is hatalmasságodnak tudtára adom, hogy én megért-vén és eszembe vévén az ő gonos: álnok ügye-kezetét, hatalmasságod parancsolatjából hadamat indítottam vala reá, ő maga mikor az ha'nak ele-jét eszébe vette volna, csak harmad magával szö-kött el német királyhoz, várait és minden birodal-mát isten segítségéből, e hatalmasságod szerencsé-jével kezemhez vettem; a melyik vára legerősebb vala, Fogaras vára, azt is hadammal megszállván és ágyuimmal megrontván megvőttem, és most immár ez ország nagy jó csendességben vagyon semmi egyenlenség, visszavonás nincs benne, a községnek is az uraktól semmi bántása nincs, min-denek, mind nagy, mind kicsiny, a hatalmasságod hívségéhez tartják magokat.“¹⁵⁶⁾

Békés pedig eljutván a Maximilián udvarába, eléadta panaszát: „Imé — ugmond — midőn es-kiűvésemtől fölséged fel nem szabadít és én Bátho-rinak nem hódolok, mindenemtől megfosztva el-üzettem.“¹⁵⁷⁾ A császár felvette Békés ügyét,¹⁵⁸⁾ s míg egyfelől Reuber kassai kapitány az általa adott intése Tokaj alá szállott — miről Musztaffa budai basa nov. 22-ről tudósítá Báthorit¹⁵⁹⁾ — másfelől közbenjárólag már nov. elején két követet küldött Erdélybe a vajdához, kérdőre vonván, hogy miért üldözi Békést, az ő hivat; kívánta, hogy

¹⁵⁶⁾ Szalay: A magyar történelemhez 123. I.

¹⁵⁷⁾ Kulcsárféle Székely Krónika 36. I.

¹⁵⁸⁾ L. Huberti Langveti legati saxonici Epistolae secretae ad principem suum Augustum sax. ducem. Ha-lae. 1699. pars II. pag. 106.

¹⁵⁹⁾ Szalai: A magyar történelemhez. 125 I.

natuk nem fog teljesedni. A nevezett lap továbbá mondja: Meg vagyunk győződve, hogy ily indít-ványt 100 tag sem pártolná; a jelenlegi nemzet-gyűlés maga szándékszik befejezni azt a művet, me-lyet elkezdett.

A „Bien Public“ szerint Thiers hihetőleg a nemzetgyűléssel, annak ujra összeülésekor egy üze-netet fog közölni, melynek szemlélt tarti a szűnődő eseményei fölött s előadja a kormány javaslatait. E lap hozzá teszi: „Az alkotmányi változtatások iránti hirt illetőleg magától értetik, hogy bármely teendő javaslatok inkább a körülményeknek, mint parlamenti csoportozatok, vagy a kormány kezde-ményezéseinek eredményei lesznek.“

Madrid, okt. 27. (Congressusi ülés.) A bureau-k helyeselték azon javaslat előterjesz-tését, hogy a Sagasta-miniszterium vád alá helyez-tessék.

Madridban a congressus 22-ki ülésében egy követ oly kérvényt terjesztett elő, melyben a kormány arra kéri, hogy alkudozásokat kezdjen N. Britanniával a gibraltári erődnök Spanyolország részére átengedése iránt. A tartományokban népes meetingek tartattak, az unjocozási törvény eltör-lésének követelése végett. Gore Veria tiltakozott a carlista foglyokkal való rossz bánásmód ellen, azon-ban Cordova tábornok hadügyminiszter tagadá, hogy azok rossz bánásmódban részesüljenek.

Brüssel, okt. 27. A „Courier de Bruxelles“ a következő jelentést teszi: A „Nagy hadi-bizottmány nem tudott megállapodásra jutni a hadsereg ujja-szervezésére vonatkozó tervezet tárgyában. A bi-zottság polgári tagjai határozottan megtagadták a hadügyi reformokhoz való járulásukat. Ennélfogva a hadsereg ujja-szervezésére vonatkozó tvjavaslat nem fog a kamra elé terjesztetni.

Róma, okt. 26. Az „Opinione“ jelenti, hogy a parlament november 20-ra hivatik egybe. Miklós nagyfejedelem ma száll hajóra Brindisiben és átkel Görögországba; mielőtt Rómából elment, látogatást tón a hadügyministernél. Az „Italia militare“ cz. lap egy rendeletet jelez, melynek értelmében a ka-tonai kerületek száma 62-re és az állandó kerületi századok száma 160-ról 191-re fog emelteni, me-lyekből az alpesi katonai állomások számára 15 külön század fog képezettni.

Berlin, okt. 27. A koronaherceg a berlini ta-nács által születése napja alkalmából hozzá intézett feliratra egy köszönő levéllel válaszolt, mely kö-vetkező passust tartalmazza: „Ha a tanács ez al-kalommal délnémetországi utamban tapasztalt szá-mos rokonszenvi nyilatkozatra emlékeztet, örömtel-jes meglepéssel mondhatom, hogy a hazának elért egysége elég erős, hogy minden belső és külső viharral dacolhasson; erőnk tudatában re-mélhetjük, hogy békében be fogjuk fejezhetni bel-ügyeink rendezését, hogy az ujnnan keletkezett birodalom minden részében azon áldásokban része-süljön, melyet egy állam a maga polgárainak nyujt.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 30.

— **Királyi kihallgatás.** Strossmayer püspök és Mazuranics f. hó 24-én magán kihallga-táson fogadtattak a király által.

minden elvett jogait és javait adná vissza, szabad-ságában állván Békésnek, ügyét az ő törvénszéke elé fellebbezni; Báthori a főlebbezés dolgát követeli által szintén elfogadta,¹⁶⁰⁾ de Békés visszafogadá-sára nézve állítá, hogy ezt a RR. tiltják neki; javai vissza kívánására azt válaszolta: „Sohasem adom, nem engedem, hogy itt csak egy talpalja földet is birjon afféle ember, semhogy velem lakása legyen, ki velem és az országgal egyet nem ért és a hatal-mas (török) császár hívségéhez nem tartja ma-gát.“¹⁶¹⁾ A szultán, mivel a fennebbiekét tudatá, megdicsérté a választ: „a mi hozzánk való hiv-séged szerint jó választ adtál, az ki te szódat nem fogadja, te ellened jár országnak romlására, hogy megbüntetsz affélet, jól cselekedtél.“¹⁶²⁾ — ug-ymond — Békés pedig, midőn a válasz híré elő-ször megtudta, szokott szójárásával felkiáltott: „Nem rövidült meg az urnak karja.“¹⁶³⁾

VIII.

A megyesi gyűlésen nyilvánosan föllépett Békéspártiak, vezérök kiüzetése után sem hagytak fel régi terveikkel, czéljaikkal, csakhogy a veresé-gek által eszélesebbekké lettek. Daczára a med-gyesi gyűlés végzéseit tilalmának, többen érintke-zésbe léptek Békéssel; irtak neki, hogy csak nyo-muljen be Erdélybe, mert minden az ő kívánsága szerint fog menni. E fölhívások, pártja ragaszkö-dása, az ellenpárt tapasztalt rokonszenve, s tán a boszuvágy és sérelemérzet arra ösztönzék Békést, hogy minden követ megmozdítson, hogy erdélyi hiveit el ne veszítse, sőt ígéretek s ajándékok által

¹⁶⁰⁾ Bethlen II. 281. I. v. ő, Hubert Langvet. Epis-tolae etc. pars II. pag. 106.

¹⁶¹⁾ Szalai: A magy. történelemhez. 124 I. v. ő. Bethlen II. 281—3 II.

¹⁶²⁾ Szalai: u. o. 128 I.

¹⁶³⁾ Bethlen II. 283. I.

— **Király ő Felsége** ugy a maga, mint Rudolf koronaherceg részéről a „Pest 1870-ben“ ozimú stb. munka egy-egy diszpéldányát, melynek szerzője Kőrösi József, mint Pest városa adományát elfogadta.

— **Rudolf trónörökös** — a Loc. Corr. értesülése szerint — csak akkor fog Budára jönni, ha Andrassy gr. föl megy Bécsbe s lakhelyét ál-landóan ott fogja tartani. A budai királyi vár ugyanis nem elég tágos, hogy a királyi család min-den tagját s Andrassy grófot is befogadja. Ennélfogva már annak nagyobbítására ujabbban ismét gondolnak, mi a szertárnak megfelelő átváltoztatása által lenne elérhető. E terv kivitelét azonban a vi-lágkiállítás utáni időre hagyják.

— **Az egyetemi előadások** megkezdé-séről még november hó 15. előtt, de talán még ak-kor sem lehet szó; miután a termeket helyreállította kézművesek munkáikkal még nincsenek készen. A butorok javát a belügyminiszterium felszállította s csak a rozantját hagyta ut; így tehát uj butorok beszerzéséről kell gondoskodni. A bonczatani inté-zet egyelőre marad a Lyceum épületében ugy a jogi kar is. — Az egyetemi épületek a b.-torda-utczára kiérő kiérő homlokzatát a rektori és külön-böző egyetemi hivatalok a tanácskozási és szigor-lati termek fogják elfoglalni.

— **A kolozsvári egyetem czimerét** illetőleg Finály Henrik a történelmi segédudo-mányok tanára megtevő javaslatát, az egyetemi tanácstól fog függni, hogy azt elfogadják-e. — A javaslat szerint a czimer fő részét Magyaror-szág egyszerű czimere (a négy folyó s a há-r-mas bér cz tetején a kettős kereszt) tenné; ennek közepén állna egy négy részre osztott tér a négy fakultások jelvényei számára; legelől két ala-pon a jogi karé: egy nyitott könyv rajta keresztbe tett kard és mérleg; az orvosi karé: fehér alapon Aeszkulap pálcájaja; a bölcsészeti karé: kék alapon egy nyitott könyv, rajta a Minerva bagolya; a természett és számudományok kara fehér alapon egy földgömb két forgó öve. A czimert kétfelől szárnyas genuisz tartaná, s alapján egy szalag hú-zódna végig, melyen a jelszó állana: „a tudomány hatalom.“ A különböző karok pecsétjén a négy részre osztott belső czimer helyett, csak az illető kar jelvényei állanának.

— **Liszt Ferenczet** majdnem nagy sze-renosétlenség érte. A zongora-kiály ugyanis Bécs-ben körülbelül a Floriani utca felé sé ált egy pa-pir darabkáról olvasva, s szeimeit rövid időközökben az ég felé emelve, s így nem vette észre a vele szem-ben jövő nehéz fuvaros kocsit, melynek kocsisá mélyen aludt. Csak egy pillanat, s Lisztet a kocsi eltiporja, ha az utolsó perczben a kocsis fel nem ébred s a lovakat meg nem állítja. Mintha semmi sem történt volna, Liszt nyugodtan folytatta útját, le nem véve szemét a papírról, s az ég felé tekiut-getvén, a min az összetódult közönség nagyon cso-dálkozott.

— **A világosság terjed.** Tegnap este a gázlámpáink már terjesztették szerte szét világukat. Fogadják az illetők elismerésünk nyilvánítását ezért; mert ebből azt következtetjük, hogy a jóakaró figyel-meztetés nem hangzik el a pusztában.

— **A Heli-féle** kávéház megnyitása ujabb hírek szerint november hó 15-én történik meg.

szaporítsa. Kérte Maximiliánt is, adna segítséget, melylyel Erdélybe törhessen, az országot Báthorítól elvegye, és erővel, fegyverrel magát a vajdaságba helyezze, igérvén, hogy a mit a mult években Já-nos Zsigmond nevében fogadott, pontosan teljesi-tendi; — Maximilián — bár a török szövetség miatt nyílt segélyt nem adhatott — megengedte, hogy a kik önként akarnának menni, akár mekkora szám mehet.¹⁶⁴⁾ Ezzel a koczka el volt vetve.

A Kassán 1573. végén megkezdett toborzás, valamint a Kállónál emelt kastély,¹⁶⁵⁾ mely egy megkezdendő hadjárat támpontját és őrszemeül szolgálódt, kézzel fagható bizonyosságai voltak, hogy Békés a Báthori által rajta ejtett gyalázatot megtorolni készül. Nem is késett a porta figyelme-ztetni Báthorit annak szándékáról. A szultán és Mehmet vezérbasa 1574. januárban irt leveleivel Musztaffa csausz febr. 16-án Fejérvárra érkezett.¹⁶⁶⁾ „Értjük mostansággal — írja a szultán — hogy a német király Kassánál népet gyűjtene és Békés Gáspár is ott közöttük volna, kit nem tudjuk miben praktkáljon és mire ellened igyekezzék; azért hagyom én te neked, hogy ennek mindjárást végére menj, ha ő maga Békés ott vagyon-e vagy nincs; mert tudom, hogy te hozzád ő jó szándék-kal nincsen, azért addig vigyázz reá, míg kar nem lél; mert ezelőtt is ha vigyáztál volna, a kállói pa-lánkot meg nem csinálták volna, mely kastély mi-att sok kár következhetik. Azért e dologra szorgal-masképen vigyázz és bizonynyal végére menyj, hogy én nékem bizonyos képen megirhasd, miben vagyon a dolog, és minden órában embered legyen ott, ki minden bizonyos dolgot hozhasson föléte és

¹⁶⁴⁾ Bethlen II. 284—5 II.

¹⁶⁵⁾ Szalai i. h. 134. I. Hubert Langvet, i. h. 48 49. II. Sepsí Laczkó Máté krónikája. Erd. tört. Adatok III. 21. I.

¹⁶⁶⁾ Szalai i. h. 134. 135—136. II.

Műsorozat változás. A közelebről általunk közölt színházi játérendben mindjárt a második nap változás történt, a november 2-ára kitűzött „Férj az ajtó előtt” című operettét vették elő, s hogy némi újdonság színeze legyen az estvének, a „Becsületszó” vigjátékát megtoldták.

Gazdára váró bokréta. A tegnapi este színrekerült: „Férj az ajtó előtt” operettében mind a két nő, (Dékány Róza és Szilágyiné) mint szerepök hozza magával egyszerre jelentek meg a színpadon s e körülmény azon furcsa jelenetet idézte elő, hogy az egymásután hajított két virágbokréta, a színpad deszkáiról picziny kacsók által nem vétetett fel, minthogy a játszó személyek nem tudták kit illet a megtiszteltetés. Végre Dékány Róza k. a. megszánta a heverő bokrétaikat és fölvéve az asztalra helyezte.

Cholera. Budán e hó 27-ig 32 choleraset fordult elő, 18 halálos kimenettel. Pesten 28-án volt az első eset, és a beteg meghalt. A fenyegető baj ellen magaa belügyminiszter intézkedik s a szerkesztőségekhez is irt levelet, mely szerint, nehogy tulzolt hírekkel a közönség aggodalma alaptalanul fokoztassék, a cholera vonatkozólag ő fog a lapok számára hiteles adatokat küldeni.

Egy emléket kap minden látogató. A középutca végén mutogatott „beszélő emberfej” bámulására a tulajdonos ez igérettel oszlogatja az embereket. Sokan sietnek is oda, nyeresi vágytól buzdítva; de a nyereségy legkevesebbé sem elégíti ki őket, állván ugyanis az, holmi krajczáros rézgyűrűkből, — gyermek órákból s garasos pipákból.

Pozsonyban történt egy színházi előadás alkalmával, hogy felvonásközben egy földszinten ülő atyafi finyas szomszédai megbotránkozására egy boros üveget vont ki szobából, jót huzott belőle s egyszersmind szomszédait is kínálta. Mire ezek méltó indignációval figyelmeztették tette illetlenségére, azt felelte: „Nó mi különös találnak önök ebben? Hiszen a páholyban ülő hölgyek is esznek fagyaltot s isznak lemonádét, miért neihatnék én bort? Kiki izlése szerint.”

A „Hon”-ban olvassuk: A felekezetek kíváncsiak nézve érdekes adatul szolgálhat azon utasítás, melyet a tiszántúli ref. ultramontanok adnak a jövő hó vége felé Pesten összeülő conventre küldött tagjaiknak. Ezen főtisztelőt egyházkerület csak is ezen „szerény” dolgokat követeli az államtól: a) a községi iskolák szünjenek meg s minden iskola a felekezeti hatóság felügyeletére bízassék; b) a ref. papok és tanítók a vallás egyenjogúságánál (!) fogva átlampénztárból fizetessenek, ugy azonban, hogy c) a ref. egyház s iskola autonómiaja ezáltal legkisebb csorbulást se szenvedjen.

Cholera. Budán folyó hó 25-én öt choleraset merült fel, kettő a várbán, három pedig a kórházban. Mind az öt beteg meghalt.

Ő felsége a király egy f. hó 25-én kelt legmagasabb rendeletével az osztrák tartománygyűléseket nov. 5-ére hívta össze.

Világkiállítás. Bécsben f. hó 26-án bizottság tanácskozott az északi vaspálya igazgatósága által adott terv fölött, mely szerint a kapcsolati vasutaknál az iparkiallítás idejére egy állomás építtetnék verandával, két szabad lépcsőzettel

rajtad valami családíság ne essék... Báthori azonnal vissza irt a portára, sürgette a segítséget; de nem késelt ellensúlyozni Békés törekvéseit a Maximilian udvarában is. „Tudom, hogy Békés Gáspár minden uton érte leszen — így ir egy bizalmas emberéhez a Maximilian udvarában — hogy, ha (római) császárt ellenünk hadakozni felindíthatná; de soha sem vélhetem, hogy ő felsége az én szolgálatomat és az országot az egy latorért hátra vesse, és a mi nagyobb, török császárral Békés kedvéért összeveszzen; mindazonáltal kegyelmedet kérem, informálja ugy ő felségét (Maximiliánt) kibén tessék meg a kmed én hozzám való atyafisága és ez nyomorult földünkhöz és mostani csendességhez való jó akaratja.”¹⁶⁷⁾ Báthori nézve igen aggasztó hírek szállongtak ez időben; csak a kívülről jöhető beütéstől, hanem a bel-lázadástól is tartott; végre megjött Mehemet pasa febr. 18-ki levele, melyben tudtára adja, hogy a budai és temesvári beglerbégeknek és a két oláh vajdának erősen megparancsolta, hogy neki, ha szükségére leand rá, azonnal segítségére menjenek. „Te magad — írja többek közt — vagy menj be egy erős várba, míg elérkezik a temesvári, budai és a két oláh segítség, vagy az harcot, a ki rajtad vagyon, azon légy, hogy megöltad.”¹⁶⁸⁾ Báthori nem késelt tudatni maga részéről is a pasákkal a parancsot: „mi császár vitézeivel itt igen készen vagyunk, csak ngódtól várunk bizonyost, voltaképen mihez tartuk magunkat” válaszával sürgetlésére a temesvári pasa (1574.) május 15-én.¹⁶⁹⁾

Ekközben folyt a per Békés és Báthori között

és pénztárakkal a közönség számára, s egyszerű-mind vendéglőt állítnának a vízvezeték mellé.

Dr. Livingstone-ról. A londoni „Foreign Office” dr. Livingstonének egy Unyanyemből f. évi július 1-ről kelt levelét közli, melyből kiviláglik, hogy a merész utazó Udsidsit már elhagyta, és Fiván a Fanyanyika déli részén, Carbayen át, nyugoti irányban a Banywoolo-tó hosszában az ősforrásokig szándékszik menni, melyek hozzávetőleg itt rejlenek. Onnan Livingstone északra a katangai rézbányákhoz akar utazni, aztán dél-délnyugot-felé egészen a Lincoln-tó forrásáig előnyomulni, végre pedig a Kamolondó-tó hosszában Udsidsin keresztül tér Európába. Ez utazás nyolcz hónapot veend igénybe.

A világkiállítás tartamára Bécsben a kiállítási épülettel szemközt egy „nemzetközi színházat” szándékoznak építeni.

Tüzmentes löporszekrény. Közelebről Plennsteadben az angol kormány egy új találmányu löporszekrényvel tétetett kísérletet, mely külsőleg némileg hasonlít a tűz- és feltörésmentes pénzszerényhez. Oldalat rendkívül kemények és négy hüvelyknyi rekeszekből állanak, melyekben fűrészpör és timso van. A meleg hatása felolvasztja a timst, és a nedvesség — a timso 52 rész vizet tartalmaz — kis nyílásokon a löpörtartóba szivárog és azt megnedvesítve, a robbanásnak elejét veszi. A kísérlet tökéletessé sikerült, miután az hat óráig kemény tűzben állott.

A protestans ultramontanokat, kiket közelebről a televér protestans Bluntschli is a „cultura, a modern állam és a vallás ellenségeinek” declaralt — tegnapelőtti számunk főcímké kisse megmosdatta s imé a „Kelet” csakugyan törülkezik. Rosz jel! Még csak a kezdetén vagyunk, az álliberalismus vendégékeségeit egy szálíg letépjük! Kár tehát sietni. Sok van még hátra a röpíratosztogatásig! Lapunk czime homlokán olvasható. A szószátyárság nem élez, jó urak, azt a tisztességes irodalmi téren nem is gyakorolják: sárral még a tisztességes gyermekek se dobálódnak. A „Kelet” különben elnevezte már a „Kol. Közlöny-t” ellenzékiné, majd szelbalinak, most felekezetiességgel vádolgatja; e részben az ő szavának csak annyi az értéke nálunk, mint a fapolturának, s valószínű, hogy ilyen agioja lesz nemsokára még megmaradt előfizetői előttis.

A hajózást az atlanti oceánon ez évben nagyon veszélyessé teszik az éjszakra lejtő jégmezők és hegyek, melyek roppant nagyságban usznak ide-tova a tengeren. Eddig nem észlelt jelenség teszi érthetővé május szokatlan hőseget és junius meglepő hűvösségét, t. i. az, hogy f. évben a jégtörleszkek egy teljes hónappal előbb mutatkoztak az atlanti tengeren, még pedig oly nagy mérvben, hogy junius közepe táján egy 2,000 mrtf. hosszúságú és 200 mrtf. szélességű jégmezőt találtak az említett tengeren, — holott eddig rendszeren csak júliusban tűntek föl itt rendszerint kissebb jéghegyek.

Bécsi lapok közlik azon meszárosok névsorát, kik a hus fontját és pedig elejét 36 és hátulját 44 krjával árulják. Ez levén egyedüli módja melylyel ezen urak graszálásának elejét lehet venni, kik azon kérdésre, hogy mért árulják a hust oly drágán, midőn maguk aránylag oly olcsón vá-

Maximilian törvényszéke előtt, hova felebbezve lőn. Békés előadta vagyonjogi követeléseit,¹⁷⁰⁾ mire Báthori követi azokat igen fölszigáztatnak tartván, léjebb szállítani igyekeztek. „A mi illeti Békés ur legő javait — írak Maximiliánnak előterjesztésekben — azok nem állottak arányban az őszllettel, melyet most értők követel. Könyörög felségednek a vajda ur, véssenek az ő költségei és kiadásai is tekintetbe, mert e zavargásokra kirekesztőleg az ellenfél adott okot. A vajda ugyanis tisztének első kezdete óta, észrevevén amannak pártos törekvéseit, kénytelen volt magát szokottnál nagyobb őrséggel környékeztetni, s midőn fegyverre került a dolog, fegyverekre, lovakra, ágyukra, szoldra épen rendkívüli pénzszószletet fordítani, mihez ha hozzáadjuk, hogy néhány jelesebb vitéze is elesett az ütközetben, vesztésege jóval felülmulta amannak költségeit; esedezik tehát a vajda ur, törleszszék egymást viszsonosan a kiadások, annyival is inkább mert a kárvallás tetemes részét az asztalgok, a város s egyebek fölggyújtásával magok az őrségbeliek okozták.” — Ugyanezt kívánja méltányosképen értetni a vajda, Békés öcsse Gábor és mostohájok javaira is, „miután ők Békés urnak minden köz- és magányügyeiben részt vettek, s egyazon célt forraltak vele; a vár vivása után a mi csak található volt a várbán: fegyver, arany, ezüst tudni-valóképen visszaadott az illetőknek, sőt az első roham alkalmával elkapdosott holmi is a lehetőségig összekereségtetett és visszaadott.”¹⁷¹⁾

170) L. Erre vonatkozólag: Hubert Langvet száz követ 1573. okt. 26-ki Bécsből (Ad Camerarium filium) irt levelet. Epistolae ad Joachimum Camerarium Patrem et filium ect. Lipsiae et Francofurti MDC.LXXXV. 160- - 1. II.

171) Szalai u. o. 157-9. II.

sárolják a vágómarhát? azt felelék: a közönség megfizeti ez árt is s még eddig a vevők közül egy sem maradt ki. Furesa!

Párisban a Communeardok által le-döntött Vendóme oszlopot újból felállítják; az is el van határozva, hogy tetejére Napoleon szobra helyett Franciaországát fogják helyezni.

A bécsi hírhedt Sperl-épületet, ama menhelyei a különböző kicsapongásoknak mely európai hírnévre tett szert, — lebontatni elhatározta a bécsi város tanács. Egy bécsi lap tárczá-írója erre ily panaszhangokra fakad:

„Wer wird künftig Kleine lehren
Beine werfen und den Kankan ehren.“

Csak kedvesét akarta megijeszteni. A napokban egy bécsi rendőr elfogott egy fiatal embert, ki a város egyik népesebb utcáján este keményen töltött revolverrel, több lövést tett. A rendőr kérdésére, hogy miért tette ezt, azt adta feleletül, hogy csak kedvesére akart rá ijeszteni, kit azzal fenyegetett, hogy meglövi magát. A különös boszullót hűvökre szállíták.

Hárfa mint szivarcsempész. Közelebb egy lajtántuli hárfás egy kis körutra indult gyalog. Meg is tette útját, s ugy látszik nyereséggel, mert ugyancsak vígan futyörészve sétált el, innen a határon néhány fináncz előtt hárfájával hátán. A hárfa ugyan magában véve nagyon ártatlan valami, — mig meg nem szólal, s most is megszólalt, t. i. az egyik fináncz mokabóli ütésre, csak hogy nagyon hamisan, és tompán, miből az eszes fináncz könnyen is következtethette, hogy abban a hárfában lenni kell valaminek. Ugy is volt. A „dienstifrig” fináncz levette a hárfát a remegő hárfás hátáról, felbontotta, — és egy tekintélyes készlet küllöldi szivart talált benne.

Szeget szeggel. A napokban egy bécsi gazdag özvegy házánál a kéményt ki takarították. A kéményseprő inas dolga végeztével borravá-lót kért, de a szugori nő csak tíz krt adott. A fiu nem szolt semmit s elment. Nemsokára az özvegy is eltávozott hazulról, de hazajöven bármennyit is próbálgatta szobáját nem tudta kinyitni, mivel a kulcs semmiképen nem akart a zárba hatolni, s végre méltó keservére, lakatosot kellett hivatnia. Ez eljött s néhány meghiusult kísérlet után egy darabka papirt huzott ki a kulcslyukból, melyből egy 10 krajczáros hullott ki. A papiron következő szavak álltak: „It van a tíz krajczárja, tudom a lakatos ennyiért nem nyitja ki a zárt, legalább ennek fizessen becsületesen. A kéményseprő.” A lakatos aztán meg is fizette.

Különös esemény történt nem rég Párisban. Egy rue de Provence-i háztulajdonos nehézettség után mely ájulásba esett, ugy, hogy a családja által összehívott orvosi consilium állapotát tökéletesen reménytelennek nyilvánította. A beteg azonban külső merevsége daczára is teljes eszméletlenül volt, s midőn hallotta, hogy a szomszédszobában az orvosok kimondják rá a halálos ítéletet, kimondhatlan kétségbeesés fogta el, s az erős megrázkodtatás visszaadta tagjai rugékonyságát. Felugrott az ágyból és egy vasfogóval dültől tájtékozva rontott be a szobába, honnan az orvosok és családtagok e nem várt jelenettől megrémülve szétfutottak. A beteg azonban utolérte leányát, kit nehezen megsebesített, az orvosok egyikét pedig egy hatalmas ütessel megölte; ő maga ezután visszaesett ájulásába, melyből nem is ébredt fel többé.

XVIII-ik Lajos korában Chofart nevű ismertebb egyéniség élt Párisban. Egy este a kávéházban Chofart jelenlétében egy vidéki ur azt mondta Mária Antoniette-ről, hogy egyik szeme nagyobb volt a másiknál. Chofart, mint a nők lovagias védője, e gunyt nem hagyhatta megtorlás nélkül, és a megrettent gunyolódót kihívta egy szál kardra. A párbaj másnap megtörtént és a vidéki kis sebet kapott; de az ez által okozott fájdalm daczára is nem állhatta meg, hogy felvilágosítást ne kérjen a kihívótól különös magaviseletért. „Uram — felelé Chofart — ha ő felségének ugy tetszett, hogy egy kisebb s egy nagyobb szemet használjon, ez uralkodói privát passió, s nekünk alattvalóknak nem illik e miatt csipős megjegyzéseket tennünk.”

Nagybritania in forma pauperis — felratt a londoni „Engineering” egy cikket hoz a jövő évi bécsi világkiállításról, melyben megemlítve azon fényes szerepet, melyet Ausztria angolhoni nemzetközi kiállításokon 1851-ben és 1862-ben és a párisi 1855-ki és 1867-iki világkiállításokon játszott, azon zsiguri mód, melylyel Nagybritania kormánya Ausztria meghívását a jövő bécsi világkiállításra fogadta, állította pellen-gére „Non lupus cornu, nec bos dente petit” írja az említett lap; fel sem tehetjük, hogy kormányunk nagylelkű és bőkezű lehessen, de hogy ezen nagy ipart és kereskedéstűző nemzet messze hátra elmaradt a legkissebb európai nemzetiség háta mögött, alapos és tartós gyálatatára szolgál az országnak és kipótolhatatlan kárára lesz iparunknak. Felesleges lenne az osztrák udvar és nép iránti illő kölcsönös-ségi követelményeket latolgatni, e részben csak papirt és időt vesztetnénk. De mi sürgetjük, követeljük vegyék tekintetbe, hogy midőn a szétszakt-gatott s ezer sebből vérző Franciaország 60,000

font sterlinget annak legyőzője Poroszország ugyanannyit és egy pót összeget, Olaszország szintén annyit, Spanyolország 1.200,000 reallt, Európa kisseb államai tehetségük szerint a kis Svájc 16,000 font stellinget szavaztat, meg; a gazdag és hatalmas Nagybritania, Ausztria barátja és szövetségese (mely állam a londoni kiállításokra mindig 100,000 font sterlinget szavazott meg) nagy lelkesleg 6000 font sterlinget szavazott meg. Credite Pisones! — csak ne nevessetek.

Uj zenészerzemények: Verlobungs toaste, keringő Würtemberg gróftól, két kézre 75 kr. Bécs Bösendorfer Adolfnál, Belváros Uri ut. N. 6.

Egy másod éves jogász, ki tanulmányait eddig a legjobb sikerrel végezte, szeretne naponkint helyben egy pár növendéknek oktatást adni a német nyelvből. — Bővebb értesítést a szerkesztőség ad. (Beküldetett.)

Leboeuf tábornagyról Napoleon szerencsétlen volt hadügyminiszteréről az a hír, hogy megörlt.

Az Athenaeum nyomdai társulat új évtől kezdve Beöthy Zsolt szerkesztése mellett egy komoly irányu heti lapot ad ki „Athenaeum” czim alatt. A laphoz máris jó erők vannak megnyerve.

Mint a hal a vízben oly egészséges vagyok — ezt írta egy pesti ismerősöknek az újvidéki proféta Miletics. A „P. Lloyd” pedig, mely róla a szélhűdési hírt közlé, azt jegyz meg, hogy e tárgyban kapott Újvidékről egy levelet, melyet nem adhat ki, de annyit közölhet belőle, miszerint: „az az abnorm állapot, melyben Dr. Miletics mindezenetire volt néhány óráig, sokkal kevésbbé tragikus alappal bírt, mint a minőt az érkeztet távsürgöny tulajdonit neki.”

Felső Olaszországban a vizek áradása egyre nő, s kivált a Pó vidéke van nagyon fenyegetve.

Londonba november elejére egy gözös, „Massilia,” érkezik meg Ausztráliából, mely 240,000 font aranyot hoz.

Musoniról a „Camoens” dalmű jeles szerzőjéről beszlik, hogy nem más, mint Dom Fernandó portugali király, ki nagy kedvelője a művészeteknek.

Egy londoni könyvkiadó társulat Párisban összegyűjté az 1870-71-ki hádjárat karikatúráit. A hat vástag kötet mintegy két ezer karikatúrát foglal magában a harcz különböző időszakaiból. Egy másolatú példányt megrendelt Bismarck, egy meg a Britisch muzeumnak, a harmadik marad a kiadóknak.

Nemzeti színház.

Kedden, okt. 29-én „Beccületszó” vigj. 2 felv. írta Szigeti József és „Férj az ajtó előtt” operette 1 felv. Offenbachtól. Az előadás egyáltalában sikerültnek mondható s ugy a vigjáték mint az operette folytonos derült hangulatban tartotta a szépszámú közönséget. Az est hőse ez uttal is Halmi volt, ki a vigjátékban Bércei Ákóst, az operetteben Ducroquet Floriánt sok ügyességgel, korrekt felfogással, elevenséggel és kedvvel személyesítette. Sziklaht Szentgyörgyi, — Gyulát Krasznai, Rózát Eichner Anna, Lukrecziát Körösiné szintén sikerrel személyesítették. Az operetteből különösen ki kell emelnünk Szilágyi-nét, ki ez uttal Róza szerepében kitűnően hangjánál volt. Dékány Róza Zsuzsánnát, Marcel Trompeurt csinosan énekeltek s valamennyi coup-lettek, ugy a solok is szépen sikerültek.

Kolozsvári piac. Egy pár szép ökör 470 ft. Egy pár közepes ökör 320 ft. Egy pár szép tehén 230 ft. Egy pár közepes tehén 200 ft. Marhahus fontja 22 kr. Borjúhús fontja 18 kr. Egy pár szép disznó 220 ft. Egy p. közepes 180 ft. Egy pár süldőmalacz 70 ft. Disznóhús fontja 28 kr. Szalonna, nyers mázsája — ft. Szalonna, száraz mázs. 46 ft. Szalonna füstölt fontja 48 kr. Fagygyu mázsája 24 ft. Zsir köz. kupája 1 ft. Zsir, hájszir kup. 1 ft 10 kr. Ludzsir kup. 1 ft 50 kr. Széna, szekere 20 ft. Szalma, szekere 12 ft. Fa, száraz hosszú öle 30 ft. Fa, száraz rövid öle 12 ft. Nyersfa szekere 6 ft. Egy pár pulyka 5 ft. Egy pár liba 3 ft. kr. Egy p. kappan 2 ft — kr. Egy p. csirke 70 kr. Tojás 4 db 10 kr. Deszka párja 1 ft — kr. Zsindely ezre 4 ft. — kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Október 26-ról. 5% metaliques 65.25 5% nemzeti kölcsön 69.90. 1860-ki államkölcsön 102.10. Bankrészevények 954. Hitelrészvények 33080. — London 107.30. Ezüst 1066. — Cs. kir. arany 513 1/2. — 20 frankos arany 862. —

Földterhementesítési kötvények: Magyar 79 —. Temesi 78.50. Erdélyi 77.40. Horv. Szlaven —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

¹⁶⁷⁾ Szalai u. o. 118-119. II.
¹⁶⁸⁾ I. Szalai: A magyar történelemhez. 227-229. II. Szalai 1575. júliusra teszi e levél keltét; én a Benkő másolatából közlöm, melyen ez áll: „18-a February Ann. 1574.”
¹⁶⁹⁾ Szalai: u. o. 154-5. I.

Sz. 40—1872 eln. (601) 1—3
Pályázat.

Szék várossa tanácsánál egy 200 o. forint ovadéka biztosíték mellett 250 az az kétszázötven forint évi fizetéssel járó adószedő és városi pénztárnoki hivatal üresedésbe jövén, minek választás utáni bétöltésére f. évi november hó 21-ke délelőtti 9 órája tűzött ki, onnélfogya pályázni kívánók felszólítottak, tanulmányuk, két évi gyakorlatuk, életkoruk, erkölcsös magokiviselete, s nyelvek, főleg a magyar nyelv ismeretét tanúsító szabályszerűleg felszerelt kérvényeiket legfeljebb november 18-ig a fölirt városi polgármesterhez, ha szolgálatban vagynak előljárási útján, ellenkező esetben közvetlen beadni. Később beadott folyamodások tekintetbe nem fognak vétetni.

Szék várossa polgármesterétől.
Széken, 1872 október 26-án.
Nagy Karoly,
p. mester.

(600) 2—3
Pályázat.

A kolozsvári m. k. tudomány-egyetemnél 600 frt. évi díjjal és 120 frt. lakbéri illetékek rendszeresített tanár-segédi állomások a következő tanszékek mellett betöltendő:

1. A leíró és tájboncztan.
2. Kőboncztan.
3. Élet- és szövektan.
4. Különös kór- és gyógytan.
5. A gyakorlati sebészet.

6. A szemészet.
 7. Állam orvostan.
 8. Általános kór- és gyógyszerian.
 9. Élet- és környezettan.
 10. A szülészet.
- Ez utóbbi tanszék mellett a román nyelvet bírók és beszélők előnybe részesülnek.

Ezen állomások elnyerését óhajító Orvos-Tudorok kellőleg felszerelt pályázati folyamodványukat f. é. novemb. 15-ig mint zárhatárnapig a fölirt hivatalhoz nyújt-sák be.

Kolozsvárt, október 25-én 1872.
Az egyetemi tanács bizásából:
Az orvostudományi dékani-hivatal.

Sz. 26,314—1872. (599) 2—3
Hirdetmény.

A szamos-újvári dohány nagy tözsde üresedésben jövén irásbeli pályázat után fog betöltetni.

A tözsde évi forgalma dohány anyagban 660 mázsa dohány és 40,301 forint 70 kr. készpénzben tesz.

A feltételek a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság kiadó-hivatalánál, valamint a sz.-újvári m. k. pénzügyi biztosságnál megtekinthetők.

A szabályszerűleg kiállított és bepecsételt irásbeli ajánlatok legkésőbb 1872 évi november hó 7-én déli 12 óráig a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság elnökségéhez beadandók.

Kolozsvárt, 1872 október 21-én.
A kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóságától.

Sz. 781—1872 akad. (597) 3—3
Pályázat
A selméczi m. k. bányász- és erdőszakademián betöltendő francia nyelv-mester állomás, a melyre 300 forint évi járadék élvezete van egybekapcsolva.
A pályázók köllően felszerelt folyamodványukat, melyekben életkorukat, jelen állásukat, a franczia, német és magyar nyelvben jártasságukat okmányok által kell kimutatniok, folyó év november 30-ig nyújt-sák be az akademiái igazgatóságától.
Selméczen, 1872 október 21-én.
Magyar királyi bányász- és erdőszakademiái igazgatóság.

Sz. 781—1872 akad. (596) 3—3
Pályázat
A nagy-melósági pénzügyminiszteriumnak f. év 49,204 számú intézménye értelmében betöltendő a selméczi m. k. bányász- és erdőszakademián a polgári viz-, víz-, vasút- és hid-építészetnek rendkívüli tanár állomása, melyre a VIII. rang-osztály 1200 frt. fizetés, 180 frt. szállás pénz és 20 ót túlszá évi járadék van egybekapcsolva.
A pályázók köllően megküldeni, hogy folyamodványukban melyek folyó év november 20-ig nyújtandók be az akademiái igazgatóságához, életkorukat, jelen állásukat teljesen végzett szaktudományukat, továbbá a fennemlített tantárgyakban szerzett elméleti és gyakorlati ismereteket okmányok által kimutassák.
Megjegyzendő végre, hogy azon esetben, ha a kérdéses állomást magasztabb igények mellett valamely jobbszárs Kiválóbb állásban lévő építész szándékozik pályázni, ezen igények és föltételek a folyamodványban szabatosan elősorol-andók.
Selméczen, 1872 évi október 21-én.
Magyar királyi bányász- és erdőszakademiái igazgatóság.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárosnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világegyetű rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.
Ára 10 frt. (327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város és munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát a város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődni fogja lapozgatni és benne bevárakodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette
Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

(580)

Egészen új berendezés

BOGDÁN ISTVÁN

divat-üzletében Kolozsvárt.

Hódolva a régtől óhajtott kíváncságnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi octobertől rőffel való árulást kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyújtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámitás nélkül kimondhatom, hogy csekély kölömbsséggel ugyanazon összegért, egy kurta-sing helyett,

egy bécsi rőf adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi időnyre is már megérkeztek a legújabb és nagy választéku női- és férfi-divat-kelmék,

valamint üzletemhez tartozó minden kellekek, nagy mennyiségben és a legutányosabb árakban szolgáltatnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szives pártolásukban megtartani fölkerván, részemről a bizalmat ezután is főtőrekvésem leendő kiérdemelni.

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmék visszavétetnek.

BOGDÁN ISTVÁN, kereskedő.
(Nagypiacz, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Ny. Gáman János örökösénél Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.